

II

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

KOMISIJA

Komisijas paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2009/C 257/01)

1. IEVADS UN PAZIŅOJUMA DARBĪBAS JOMA

1. Pēdējās trijās desmitgadēs apraides jomā ir notikušas būtiskas pārmaiņas. Konkurences vidi pamatos mainījuši monopoluzņēmumu likvidācija, jaunu dalībnieku veidošanās un straujie tehnoloģijas sasniegumi. Sākotnēji televīzijas apraidei bija ierobežota pieejamība. Kopš tās pirmsākumiem to pārsvarā nodrošināja valsts uzņēmumi, kuriem bija monopolstāvoklis, galvenokārt apraides frekvenču ierobežotas pieejamības un augsto piekļuves šķēršļu dēļ.
2. Tomēr XX gs. 70. gados ekonomikas un tehnoloģijas sasniegumi dalībvalstīm arvien vairāk darīja iespējamu apraides atļaušanu citiem operatoriem. Tādēļ dalībvalstis ir nolēmušas radīt tirgū konkurences apstākļus. Tas patērētājam sniedz lielāku izvēli, jo kļūva pieejams lielāks papildu kanālu un jaunu pakalpojumu skaits; tāpat šajā nozarē tika veicināta spēcīgu Eiropas uzņēmumu, jaunu tehnoloģiju un plašāka plurālisma attīstība un pieaugums, kas nozīmē ne tikai papildu kanālu un pakalpojumu vienkāršu pieejamību. Padarot tirgu pieejamu konkurencei, dalībvalstis uzskatīja, ka ir jāsauglabā sabiedriskā apraide, tā nodrošinot vairāku nozaru aptveramību un apmierinot prasības un valsts politikas mērķus, kas pretējā gadījumā varbūt netiktu pienācīgi izpildīti. Tas tika apstiprināts ir izklāstīts skaidrojošajā protokolā par sabiedriskās apraides sistēmu dalībvalstīs, kurš pievienots EK līgumam (turpmāk "Amsterdams protokolā").
3. Tajā pašā laikā arvien lielāka konkurence apvienojumā ar valsts finansētu uzņēmumu klātbūtni lika privātiem uzņēmumiem vērst Komisijas uzmanību uz pieaugošajām bažām par vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem. Sūdzībās ir norādīts uz iespējamiem EK līguma 86. un 87. panta pārkāpumiem saistībā ar valsts finansējumu sabiedriskajām raidorganizācijām.
4. Komisijas 2001. gada paziņojumā par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei ⁽¹⁾ pirmo reizi tika izstrādāts regulējums attiecībā uz valsts finansējumu sabiedriskajai apraidei. Šis 2001. gada paziņojums bija labs atbalsta punkts Komisijai, lai izstrādātu metodes būtisku lēmumu pieņemšanai šajā jomā. Kopš 2001. gada ir pieņemti vairāk nekā divdesmit lēmumi saistībā ar sabiedrisko raidorganizāciju finansēšanu.
5. Kopš tā laika tehnoloģiskās pārmaiņas ir pamatos mainījušas apraides un audiovizuālo tirgu. Ir radušās daudzas jaunas izplatīšanas platformas un tehnoloģijas, piemēram, digitālā televīzija, IPTV, mobilā televīzija un pieprasījuma video. Tirgū ienākot tādiem jauniem dalībniekiem kā tīkla operatori un interneta uzņēmumi, ir palielinājusies konkurence. Tehnoloģijas sasniegumi ir ļāvuši izveidoties arī jauniem mediju pakalpojumiem, piemēram, tiešsaistes informācijas pakalpojumiem un nelineāriem jeb pēc pieprasījuma sniegtiem pakalpojumiem. Audiovizuālo pakalpojumu sniegšanas jomā notiek saplūšana, un patērētāji arvien biežāk var saņemt dažādus pakalpojumus ar vienas un tās pašas platformas vai ierīces palīdzību, kā arī jebkuru atsevišķu pakalpojumu ar vairāku platformu vai ierīču palīdzību. Arvien plašākās patērētāju iespējas piekļūt plašsaziņas līdzekļu saturam ir veicinājušas audiovizuālo pakalpojumu dažādības palielināšanos un auditoriju sadrumstalošanos. Jaunās tehnoloģijas ir veicinājušas patērētāju lielāku līdzdalību. Tradicionālais pasīvais patēriņa modelis pakāpeniski ir kļuvis par aktīvas līdzdalības modeli un iespēju patērētājam kontrolēt saturu. Lai spētu risināt jaunus uzdevumus, gan sabiedriskās, gan privātās raidorganizācijas ir dažādojušas darbību, apgūstot jaunas izplatīšanas platformas un paplašinot savu pakalpojumu klāstu. Pavisam nesen šī sabiedrisko raidorganizāciju valsts

(¹) OV C 320, 15.11.2001., 5. lpp.

finansēto darbību diversifikācija (piemēram, tiešsaistes saturs, īpaši interešu raidījumi) izraisīja vairākas sūdzības no citiem tirgus dalībniekiem, tostarp arī no izdevējiem.

6. Kopš 2001. gada arī tiesiskajā jomā ir notikuši vairāki pavērsieni, kas ietekmējuši apraides nozari. Spriedumā *Altmark* lietā ⁽²⁾ 2003. gadā Eiropas Kopienu Tiesa definēja nosacījumus, saskaņā ar kuriem kompensācija par sabiedriskiem pakalpojumiem nav uzskatāma par valsts atbalstu. Komisija 2005. gadā pieņēma jaunu lēmumu ⁽³⁾ un nostādnes ⁽⁴⁾ par valsts atbalstu attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem. Komisija 2007. gadā pieņēma paziņojumu, kas pievienots paziņojumam "Vienots tirgus 21. gadsimta Eiropā. Vispārējas nozīmes pakalpojumi, tostarp vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi – jauns Eiropas uzdevums" ⁽⁵⁾. Turklāt 2007. gada decembrī stājās spēkā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva ⁽⁶⁾, ar kuru tika paplašināts ES audiovizuālās jomas regulējums, iekļaujot tajā jaunus mediju pakalpojumus.

7. Šo tirgus un tiesiskās vides pārmaiņu dēļ bija jāaktualizē 2001. gada Paziņojums par valsts atbalstu sabiedriskajai apraidei. Savā 2005. gada Valsts atbalsta rīcības plānā ⁽⁷⁾ Komisija paziņoja, ka tā "pārskatīs savu Paziņojumu par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei. Ir parādījušās jaunas problēmas saistībā ar sabiedriskās apraides darbības jomu, jo īpaši ņemot vērā jaunās digitālās tehnoloģijas un interneta pakalpojumu attīstību."

8. Komisija 2008. un 2009. gadā rīkoja vairākas sabiedriskas apspriešanas par 2001. gada paziņojuma pārskatīšanu. Pamatojoties uz sabiedriskajās apspriešanās saņemtajiem komentāriem, pašreizējā paziņojumā Komisijas tiesu prakse valsts atbalsta jomā ir apkopota tādā veidā, kas

orientēts uz nākotni. Tajā precizēti principi, pēc kādiem Komisija audiovizuālo pakalpojumu publiskajam finansējumam apraides jomā ⁽⁸⁾ piemēro EK līguma 87. pantu un 86. panta 2. punktu, ņemot vērā norises tirgū un juridiskajā jomā. Šis paziņojums neskar iekšējā tirgus noteikumu un pamatbrīvību piemērošanu sabiedriskās apraides jomā.

2. SABIEDRISKĀS APRAIDES NOZĪME

9. Lai gan sabiedriskajai apraidei ir nepārprotama tautsaimnieciska nozīme, tā nav salīdzināma ne ar vienas citas tautsaimniecības nozares sabiedrisko pakalpojumu. Nav cita pakalpojuma, kam vienlaikus būtu piekļuve plašam sabiedrības lokam un kas tam nodrošinātu liela apjoma informāciju un saturu, tādējādi izplatot un ietekmējot gan individuālo, gan sabiedrisko viedokli.

10. Turklāt apraidi kopumā uztver kā ļoti uzticamu informācijas avotu, un lielai iedzīvotāju daļai tā ir galvenais informācijas avots. Tādējādi tā bagātina sabiedrisko apspriešanu un rezultātā var nodrošināt to, ka visi pilsoņi zināmā mērā piedalās sabiedriskajā dzīvē. Šajā sakarā ļoti svarīgi ir tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas garantē apraides neatkarību saskaņā ar vārda brīvības vispārīgo principu, kas ietverts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pantā ⁽⁹⁾ un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pantā un kas ir vispārīgs tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina Eiropas tiesas ⁽¹⁰⁾.

11. Līgumā, konkrēti, 16. pantā un 86. panta 2. punktā, ir atzīta sabiedriskā pakalpojuma ⁽¹¹⁾ nozīme kopumā. Šo noteikumu skaidrojums, ievērojot apraides nozares īpašo būtību, ir izklāstīts Amsterdams protokolā, kurā, ņemot vērā to, "ka sabiedriskās apraides sistēma dalībvalstīs ir tieši saistīta ar katras sabiedrības demokrātiskām, sociālām un kultūras prasībām un ar nepieciešamību saglabāt viedokļu dažādību plašsaziņas līdzekļos", norādīts, ka "Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumi neskar dalībvalstu iespējas nodrošināt finansējumu sabiedriskajai apraidei, ja šādu finansējumu piešķir apraides organizācijām, lai tās izpildītu valsts pasūtījumu, ko tām uzticējusi,

⁽²⁾ Spriedums lietā C-280/00 *Altmark Trans GmbH un Regierungspräsidium Magdeburg pret Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (Altmark)*, 2003., *Recueil* I-7747.

⁽³⁾ Komisijas 2005. gada 28. novembra lēmums par EK līguma 86. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV L 312, 29.11.2005., 67. lpp.).

⁽⁴⁾ Kopienas nostādnes valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (OV C 297, 29.11.2005., 4. lpp.).

⁽⁵⁾ COM(2007) 725 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīva 2007/65/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu 89/552/EEK par dažu tādu televīzijas raidījumu veidošanas un apraides noteikumu koordinēšanu, kas ietverti dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos (OV L 332, 18.12.2007., 27. lpp.).

⁽⁷⁾ COM(2005) 107 galīgā redakcija.

⁽⁸⁾ Šajā paziņojumā jēdziens "audiovizuālie pakalpojumi" attiecas uz audio un/vai audiovizuālā satura un citu blakusesošu pakalpojumu, piemēram, tiešsaistes informācijas pakalpojumu teksta formātā, lineāru un/vai nelineāru izplatīšanu. Šis "audiovizuālo pakalpojumu" jēdziens ir jānoskaidro no šaurākā "audiovizuālo mediju pakalpojumu" jēdziena, kā definēts Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas 1. panta a) punktā.

⁽⁹⁾ OV C 364., 18.12.2000., 1. lpp.

⁽¹⁰⁾ Spriedums lietā C-260/89 ERT, 1991., *Recueil* I-2925.

⁽¹¹⁾ Šajā paziņojumā un saskaņā ar EK līguma 16. pantu un Amsterdams Nobeiguma aktam pievienoto deklarāciju (Nr. 13) termins "sabiedriskais pakalpojums", kā minēts Protokolā par sabiedrisko raidorganizāciju sistēmu dalībvalstīs, ir jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz 86. panta 2. punktā lietoto jēdzienu "pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi".

noteikusi un organizējusi attiecīgā dalībvalsts, un ja šāds finansējums nav pretrunā kopējām interesēm, iespaidojot tirdzniecības nosacījumus un konkurenci Kopienā, tomēr ņemot vērā valsts pasūtījuma izpildi”.

12. Sabiedriskās apraides nozīme Eiropas Savienības sociālajā, demokrātiskajā un kultūras dzīvē tika atkārtoti apstiprināta Padomes Rezolūcijā par sabiedrisko apraidi. Kā norādīts rezolūcijā, “dažādiem kanāliem un pakalpojumiem plaša sabiedriska piekļuve, kas ir brīva no diskriminācijas un pamatojas uz vienlīdzīgām iespējām, ir nepieciešams priekšnoteikums, lai izpildītu sabiedriskās apraides īpašo pienākumu.” Turklāt sabiedriskajai apraidei “jābūt tehnoloģiskā procesa ieguvējai”, jāsniedz “sabiedrībai jauno audiovizuālo un informācijas pakalpojumu un jauno tehnoloģiju labumi un jāveicina profila attīstība un paplašināšana digitālajā laikmetā.” Arī “sabiedriskai apraidei jābūt spējīgai turpmāk nodrošināt plašu programmu klāstu saskaņā ar tās uzdevumu, kā to nosaka dalībvalstis, lai uzrunātu sabiedrību kā veselumu; šajā sakarā sabiedriskā apraide drīkst censties sasniegt plašu auditoriju”⁽¹²⁾.
13. Sabiedriskās apraides nozīmīgums kultūras izpausmju daudzveidības veicināšanā tika atzīts arī *Unesco* 2005. gada Konvencijā par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu, ko Padome apstiprināja Kopienas vārdā un kas tādējādi ir EK tiesību sastāvdaļa⁽¹³⁾. Konvencijā noteikts, ka puses var pieņemt “pasākumus, kuru mērķis ir veicināt plašsaziņas līdzekļu daudzveidību tās teritorijā”. Minētie pasākumi cita starpā var ietvert “pasākumus, kuru mērķis ir veicināt plašsaziņas līdzekļu daudzveidību, tostarp ar sabiedriskās raidorganizācijas palīdzību”⁽¹⁴⁾.
14. Šīs vērtības sabiedriskajā apraidē ir vienlīdz svarīgas arī laikā, kad jaunajā plašsaziņas līdzekļu vidē notiek straujas pārmaiņas. Tas tika uzsvērts arī Eiropas Padomes ieteikumos par plašsaziņas līdzekļu plurālismu un plašsaziņas līdzekļu satura daudzveidību⁽¹⁵⁾ un par sabiedrisko pakalpojumu plašsaziņas līdzekļu lomu informācijas sabiedrībā⁽¹⁶⁾. Pēdējā ieteikumā Eiropas Padomes dalībvalstis tiek arī aicinātas “garantēt sabiedriskos plašsaziņas līdzekļus (...) pārredzamā un atbildīgā veidā” un “nodrošināt sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem iespēju pilnvērtīgi un efektīvi reaģēt uz informācijas sabiedrības izvirzītajiem uzdevumiem, ievērojot Eiropas elektronisko plašsaziņas līdzekļu vides divējādo sabiedrisko/privāto struktūru un pievēršot uzmanību jautājumiem, kas saistīti ar tirgu un konkurenci”.
15. Rezolūcijā par plašsaziņas līdzekļu koncentrāciju un plurālismu Eiropas Savienībā Eiropas Parlaments iesaka “paredzēt un īstenot valsts atbalstu reglamentējošos noteikumos tādā veidā, lai ļautu sabiedriskajiem un kopienu plašsaziņas līdzekļiem īstenot savas funkcijas dinamiskos apstākļos, vienlaikus nodrošinot, ka sabiedriskie plašsaziņas līdzekļi veic dalībvalstu uzticētos uzdevumus pārredzamā un atbildīgā veidā, izvairoties no valsts finansējuma ļaunprātīgas izmantošanas politiskas vai ekonomiskas lietderības dēļ”⁽¹⁷⁾.
16. Tajā pašā laikā un neraugoties uz iepriekš minēto, jānorāda, ka arī uz vairākām komerciālām raidorganizācijām attiecas sabiedrisko pakalpojumu prasības, tādējādi arī tām ir būtiska nozīme Amsterdamas protokola mērķu sasniegšanā, jo tās veicina plurālismu, bagātina kultūras un politisko diskusiju un paplašina programmu izvēli. Turklāt laikrakstu izdevējiem un citiem drukātiem plašsaziņas līdzekļiem arī ir svarīga loma sabiedrības objektīvas informēšanas un demokrātijas nodrošināšanā. Ņemot vērā, ka šie tirgus dalībnieki tagad konkurē ar raidorganizācijām internetā, visi šie komerciālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzēji ir nobažījušies par iespējamo negatīvo ietekmi, kādu valsts atbalsts sabiedriskām raidorganizācijām varētu radīt uz jaunu uzņēmējdarbības modeļu veidošanu. Kā minēts Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā⁽¹⁸⁾, “privāto un valsts audiovizuālo mediju pakalpojumu sniedzēju līdzās pastāvēšana ir īpatnība, kas ir raksturīga Eiropas audiovizuālo mediju pakalpojumu tirgum.” Kopējās interesēs patiesi ir saglabāt līdzsvarota publisko un privāto plašsaziņas līdzekļu piedāvājuma plurālismu arī pašreizējā dinamiskajā plašsaziņas līdzekļu vidē.

⁽¹²⁾ Padomes un dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par sabiedrisko apraidi, kas pieņemta Padomes 1999. gada 25. janvāra sanāksmē (OV C 30, 5.2.1999., 1. lpp.).

⁽¹³⁾ *Unesco* Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu, kas apstiprināta ar Padomes 2006. gada 18. maija Lēmumu 2006/515/EK. Saskaņā ar Padomes lēmuma 2. pielikumu “Kopienai konvencija uzliek saistības, un Kopiena nodrošinās tās pienācīgu īstenošanu”.

⁽¹⁴⁾ *Unesco* Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu, 6. panta 1. punkts un 6. panta 2. punkta h) apakšpunkts.

⁽¹⁵⁾ Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2007)2 dalībvalstīm par plašsaziņas līdzekļu plurālismu un plašsaziņas līdzekļu satura daudzveidību, kas pieņemts 2007. gada 31. janvārī ministru vietnieku 985. sanāksmē.

⁽¹⁶⁾ Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2007)3 dalībvalstīm par sabiedrisko pakalpojumu plašsaziņas līdzekļu lomu informācijas sabiedrībā, kas pieņemts 2007. gada 31. janvārī ministru vietnieku 985. sanāksmē.

⁽¹⁷⁾ Eiropas Parlamenta 2008. gada 25. septembra rezolūcija par plašsaziņas līdzekļu koncentrāciju un plurālismu Eiropas Savienībā, 2007/2253(INI).

⁽¹⁸⁾ Sal. 6. zemsvītras piezīme.

3. JURIDISKAIS PAMATOJUMS

17. Piemērojot valsts atbalsta noteikumus sabiedriskajai apraidei, ir jāņem vērā vairāki atšķirīgi faktori. Valsts atbalsta novērtējuma pamatā ir 87. un 88. pants par valsts atbalstu un 86. panta 2. punkts par Līguma noteikumu un konkurences noteikumu piemērošanu, jo īpaši attiecībā uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Ar Māstrihtas līgumu ieviesa 151. pantu par kultūru un 87. panta 3. punkta d) apakšpunktu par atbalstu kultūras veicināšanai. Ar Amsterdamas līgumu ieviesa īpašus noteikumus (16. pants) par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi un Amsterdamas Protokolu par sabiedriskās apraides sistēmu dalībvalstīs.
18. Eiropas līmenī tiesisko regulējumu attiecībā uz audiovizuālo mediju pakalpojumiem koordinē Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva. Finanšu pārredzamības prasības attiecībā uz publiskiem uzņēmumiem reglamentē Pārredzamības direktīva⁽¹⁹⁾.
19. Šos noteikumus skaidro Eiropas Kopienų Tiesa un Pirmās instances tiesa. Komisija arī ir pieņēmusi vairākus paziņojumus par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu. Komisija 2005. gadā pieņēma vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sistēmu⁽²⁰⁾ un lēmumu⁽²¹⁾, kurā precizētas EK līguma 86. panta 2. punktā minētās prasības. Lēmumu piemēro arī apraides jomā, ciktāl tiek izpildīti Lēmuma 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētie nosacījumi⁽²²⁾.

4. LĪGUMA 87. PANTA 1. PUNKTA PIEMĒROJAMĪBA

4.1. Sabiedrisko raidorganizāciju valsts finansējuma valsts atbalsta būtība

20. Saskaņā ar 87. panta 1. punktu valsts atbalsta koncepcija ietver šādus nosacījumus: 1) ir notikusi valsts iejaukšanās vai iejaukšanās, izmantojot valsts līdzekļus; 2) iejaukšanās spēj ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm; 3) atbalsts rada priekšrocību saņēmējam; 4) tas rada vai draud radīt konkurences traucējumus⁽²³⁾. Valsts atbalsta esība jāvērtē objektīvi, ņemot vērā Kopienas tiesu praksi.

⁽¹⁹⁾ Komisijas 2006. gada 16. novembra Direktīva 2006/111/EK.

⁽²⁰⁾ Sal. 4. zemsvītras piezīme.

⁽²¹⁾ Sal. 3. zemsvītras piezīme.

⁽²²⁾ Saskaņā ar lēmuma 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu to piemēro atbalstam "kompensācijas veidā par sabiedriskajiem pakalpojumiem, ko piešķir uzņēmumiem, kuru gada apgrozījums pirms nodokļu nomaksas, ieskaitot visas darbības jomas, ir mazāks par 100 miljoniem euro divus finanšu gadus, pirms tika piešķirtas tiesības sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ar gada kompensāciju par minētajiem pakalpojumiem, kas mazāka par 30 miljoniem euro".

⁽²³⁾ Spriedums apvienotajās lietās T-309/04, T-317/04, T-329/04 un T-336/04 "TV2", 156. lpp.

21. Saskaņā ar 87. panta 1. punktu izšķirīgs faktors jebkurā valsts atbalsta satura novērtējumā ir valsts iejaukšanās ietekme, nevis tās nolūks. Sabiedriskās raidorganizācijas parasti finansē no valsts budžeta vai ar apraides iekārtu īpašnieku nodevas palīdzību. Konkrētos īpašos apstākļos valsts izdara kapitāla ieguldījumus sabiedrisko raidorganizāciju labā vai dzēš parādus. Šie finanšu pasākumi parasti ir attiecināmi uz valsts iestādēm un saistīti ar valsts līdzekļu pārvietošanu⁽²⁴⁾.

22. Kopumā arī var uzskatīt, ka sabiedrisko raidorganizāciju valsts finansējums ietekmē dalībvalstu savstarpējo tirdzniecību. Eiropas Kopienų Tiesa ir secinājusi: "Ja atbalsts, ko piešķir valsts vai ar valsts resursu palīdzību, stiprina uzņēmuma stāvokli salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kas konkurē Kopienas iekšējā tirdzniecībā, tad šis uzņēmums uzskatāms par tādu, kuru ir ietekmējis atbalsts"⁽²⁵⁾. Tas nepārprotami attiecas uz programmu tiesību pārņemšanu un pārdošanu, kas bieži vien notiek starptautiskā līmenī. Arī reklāmai to sabiedrisko raidorganizāciju gadījumā, kurām atļauts pārdot reklāmas laiku, ir pārrobežu ietekme, it īpaši viendabīgos valodu reģionos, kas pārsniedz valsts robežas. Turklāt komerciālo raidorganizāciju īpašuma struktūra var pārsniegt vienas dalībvalsts robežas. Savukārt internetā sniegtiem pakalpojumiem parasti ir globāls mērogs.

23. Attiecībā uz priekšrocības esību Eiropas Kopienų Tiesa *Altmark* lietā⁽²⁶⁾ ir precizējusi, ka kompensācija par sabiedriskajiem pakalpojumiem nav uzskatāma par valsts atbalstu, ja ir ievēroti četri kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, saņēmējam uzņēmumam jābūt reālam pienākumam pildīt sabiedrisko pakalpojumu saistības, un šīm saistībām jābūt skaidri definētām. Otrkārt, par parametriem, pēc kuriem aprēķina kompensācijas apjomu, jāvienojas iepriekš, ievērojot objektivitāti un pārredzamību. Treškārt, kompensācija nedrīkst pārsniegt izmaksas, kas nepieciešamas, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, ņemot vērā attiecīgos ieņēmumus un samērīgu peļņu. Visbeidzot, īpašā gadījumā, ja uzņēmums, kuram ir saistības sniegt sabiedriskos pakalpojumus, nav izvēlēts saskaņā ar līgumu piešķiršanas procedūru, kas ļautu izvēlēties pretendentu, kurš ir spējīgs sniegt šos pakalpojumus par Kopienai zemāko cenu, kompensācijas līmenis jānosaka, pamatojoties uz iespējamo izmaksu analīzi, kuras, pildot šīs saistības, varētu rasties tipiskam uzņēmumam,

⁽²⁴⁾ Attiecībā uz to, ka licences maksas finansēšanu varētu kvalificēt kā valsts līdzekļus, skat. spriedumu apvienotajās lietās T-309/04, T-317/04, T-329/04 un T-336/04 "TV2", 158. un 159. lpp.

⁽²⁵⁾ Lietas 730/79 *Philip Morris Holland* pret Komisiju, 1980., *Recueil* 2671, 11. punkts; C-303/88 *Itālija* pret Komisiju, 1991., *Recueil* I-1433, 27. punkts; C-156/98 *Vācija* pret Komisiju, 2000., *Recueil* I-6857, 33. punkts.

⁽²⁶⁾ Lieta C-280/00, sal. 2. zemsvītras piezīme.

kas tiek veiksmīgi vadīts un atbilstoši nodrošināts, lai varētu izpildīt vajadzīgās sabiedrisko pakalpojumu prasības.

24. Ciktāl šāds finansējums neatbilst iepriekš minētajiem nosacījumiem, tiek uzskatīts, ka tas piešķir selektīvu priekšrocību tikai dažām raidorganizācijām un tādējādi rada vai draud radīt konkurences traucējumus.

4.2. Atbalsta veids – pastāvošs atbalsts pretstatā jaunam atbalstam

25. Šobrīd dalībvalstīs pastāvošās finansējuma programmas ir izveidotas pirms ilgāka laika. Tādēļ pirmām kārtām Komisijai jānosaka, vai šīs programmas uzskatāmas par “pastāvošu atbalstu” 88. panta 1. punkta nozīmē. Saskaņā ar šo nosacījumu “Komisija, sadarbojoties ar dalībvalstīm, pastāvīgi pārskata visas atbalsta sistēmas, kas pastāv šajās valstīs. Tā iesaka šīm valstīm attiecīgus pasākumus, kas vajadzīgi kopējā tirgus pakāpeniskai attīstībai vai darbībai”.

26. Atbilstīgi Procedūras regulas (27) 1. panta b) punkta i) apakšpunktam pastāvošajā atbalstā ietilpst “jebkads atbalsts, kas pastāvēja pirms Līguma stāšanās spēkā attiecīgajās dalībvalstīs, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kurš ieviests pirms Līguma stāšanās spēkā un joprojām ir piemērojams”.

27. Austrijas, Somijas un Zviedrijas gadījumā valsts atbalsta pasākumus, kas šajās valstīs ieviesti pirms EEZ līguma stāšanās spēkā 1994. gada 1. janvārī, uzskata par pastāvošu atbalstu. Attiecībā uz desmit dalībvalstīm, kas pievienojās 2004. gadā (Čehija, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Slovākija, Slovēnija un Ungārija) un Rumāniju un Bulgāriju, kas pievienojās 2007. gadā, pasākumus, kas īstenoti pirms 1994. gada 10. decembra un kas iekļauti Pievienošanās līgumam pievienotajā sarakstā un apstiprināti tā dēvētajā “pagaidu procedūrā”, uzskata par pastāvošu atbalstu.

28. Atbilstīgi Procedūras regulas 1. panta b) punkta v) apakšpunktam pastāvošs atbalsts nozīmē arī “atbalstu, ko uzskata par pastāvošu atbalstu, jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam kopējā tirgus attīstības dēļ, dalībvalstij neieviešot pārmaiņas, tas kļuvis par atbalstu”.

(27) Padomes 1999. gada 22. marta Regula (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV L 83, 27.3.1999., 1. lpp.).

29. Saskaņā ar Tiesas praksi (28) Komisijai jāpārbauda, vai tiesiskais regulējums, pēc kura piešķir atbalstu, ir vai nav mainījies kopš tā ieviešanas. Komisija uzskata, ka, ņemot vērā visus elementus, kas saistīti ar apraides sistēmu konkrētajā dalībvalstī, vispiemērotākā ir atsevišķa pieeja katram gadījumam (29).

30. Saskaņā ar tiesu praksi *Gibraltāra* (30) lietā ne visas pastāvošā atbalsta izmaiņas uzskatāmas par pastāvošā atbalsta nomainīšanu ar jaunu atbalstu. Saskaņā ar Pirmās instances tiesas pausto “tikai tad, ja izmaiņas ietekmē sākotnējās shēmas faktisko būtību, šo shēmu pārveido par jauna atbalsta shēmu. Ja jaunais elements ir nepārprotami nodalāms no sākotnējās shēmas, nevar būt runa par būtisku izmaiņu”.

31. Ņemot vērā minētos apsvērumus, Komisija lēmumu pieņemšanas praksē parasti pārbaudīja, vai 1) sākotnējais sabiedrisko raidorganizāciju finansēšanas režīms ir pastāvošs atbalsts šā dokumenta 26. un 27. punktā minēto noteikumu izpratnē; 2) vai turpmākās izmaiņas ietekmē sākotnējā pasākuma faktisko būtību (t. i., priekšrocības būtību vai finansējuma avotu, atbalsta mērķi, saņēmējus vai saņēmēju darbības jomu), vai arī šīs izmaiņas drīzāk ir tīri formālas vai administratīvas; un 3) vai gadījumā, ja turpmākās izmaiņas ir būtiskas, tās ir nodalāmas no sākotnējā pasākuma un tādējādi tās var vērtēt atsevišķi, vai arī nav nodalāmas no sākotnējā pasākuma, un tādējādi sākotnējais pasākums kopumā ir pārveidots par jaunu atbalstu.

5. VALSTS ATBALSTA ATBILSTĪBAS NOVĒRTĒŠANA SASKAŅĀ AR 87. PANTA 3. PUNKTU

32. Lai gan kompensācijas sabiedriskajai apraidei parasti vērtē saskaņā ar Līguma 86. panta 2. punktu, būtībā var piemērot arī 87. panta 3. punktā norādītās atkāpes, ja ir izpildīti attiecīgie nosacījumi.

(28) Lieta C-44/93 *Namur-Les Assurances du Crédit SA* pret *Office National du Ducreire* un Beļģiju, 1994., *Recueil* I-3829.

(29) Skatīt, piemēram, Komisijas lēmumus šādās lietās: E 8/06 Valsts finansējums Flandrijas sabiedriskajai raidorganizācijai VRT (OV C 143, 10.6.2008., 7. lpp.), E 4/05, RTE un TNAG (TG4) valsts atbalsta finansējums (OV C 121, 17.5.2008., 5. lpp.), E 9/05, RAI abonentmaksa (OV C 235, 23.9.2005., 3. lpp.), E 10/2005, France 2 un France 3 abonentmaksa (OV C 240, 30.9.2005., 20. lpp.), E 8/05, Spānijas nacionālā sabiedriskā raidorganizācija RTVE (OV C 239, 4.10.2006., 17. lpp.), C 2/04, Nīderlandes sabiedrisko raidorganizāciju *ad hoc* finansēšana (OV L 49, 22.2.2008., 1. lpp.), C 60/99 Komisijas 2003. gada 10. decembra Lēmums par valsts finansiālo atbalstu, ko piešķirusi Francija par labu kanāliem France 2 un France 3 (OV L 361, 8.12.2004., 21. lpp.), C 62/99 Komisijas 2003. gada 15. oktobra Lēmums par pasākumiem, ko īstenojusi Itālija par labu RAI SpA (OV L 119, 23.4.2004., 1. lpp.), NN 88/98, Ziņu kanāla divdesmit četras stundas bez reklāmas finansēšana ar BBC licenci (OV C 78, 18.3.2000., 6. lpp.) un NN 70/98, Valsts atbalsts sabiedriskās apraides kanāliem *Kinderkanal* un *Phoenix* (OV C 238, 21.8.1999., 3. lpp.).

(30) Apvienotās lietas T-195/01 un T-207/01, 2002., *Recueil* II-2309.

33. Saskaņā ar Līguma 151. panta 4. punktu, rīkojoties atbilstīgi Līguma noteikumiem, Kopienai jāņem vērā kultūras aspekti, jo īpaši, lai respektētu un veicinātu kultūras daudzveidību. Līguma 87. panta 3. punkta d) apakšpunkts Komisijai ļauj uzskatīt kultūras veicināšanas atbalstu par saderīgu ar kopējo tirgu, ja šāds atbalsts neietekmē Kopienas tirdzniecības apstākļus un konkurenci tiktāl, ka tas ir pretrunā vispārējām interesēm.
34. Komisijas uzdevums ir izlemt par faktisko minētā noteikuma faktisko piemērošanu tādā pašā veidā kā par citu atbrīvojuma 87. panta 3. punktā minēto atbrīvojuma klauzulu piemērošanu. Jāatgādina, ka stingri jāpiemēro noteikumi, kas piešķir atbrīvojumu no valsts atbalsta aizlieguma. Tādējādi Komisija uzskata, ka atkāpi par kultūru var piemērot tikai tajos gadījumos, kad kultūras produkts ir nepārprotami identificēts vai identificējams.⁽³¹⁾ Turklāt pēc Komisijas domām kultūras jēdziens ir jāattiecinā tikai uz attiecīgā produkta saturu un būtību, nevis uz plašsaziņas līdzekli vai tā darbību kā tādu.⁽³²⁾ Turklāt dalībvalsts izglītības un demokrātijas vajadzības ir aplūkojamas nošķirti no kultūras veicināšanas, uz kuru attiecas 87. panta 3. punkta d) apakšpunkts⁽³³⁾.
35. Parasti valsts atbalsts sabiedriskām raidorganizācijām nenosšķir sabiedrības kultūras, demokrātiskās un izglītības vajadzības. Ja finansēšanas pasākuma konkrētais mērķis nav veicināt kultūras mērķu sasniegšanu, uz to parasti neattiecinā 87. panta 3. punkta d) apakšpunktu. Valsts atbalstu sabiedriskajām raidorganizācijām parasti sniedz kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja uzdevuma izpildi un vērtē atbilstoši 86. panta 2. punktam, pamatojoties uz šajā paziņojumā izklāstītajiem kritērijiem.

6. VALSTS ATBALSTA ATBILSTĪBAS NOVĒRTĒŠANA SASKAŅĀ AR 86. PANTA 2. PUNKTU

36. Saskaņā ar 86. panta 2. punktu "uz uzņēmumiem, kam uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā dalībvalstu fiskāli monopoli, attiecas šajā Līgumā ietvertie noteikumi, un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums *de iure* vai *de facto* netraucē veikt tiem uzticētos uzdevumus. Tie nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Kopienas interesēm".

⁽³¹⁾ Piemēram, Komisijas Lēmumi NN 88/98 BBC divdesmit četras stundas (OV C 78, 18.3.2000.), NN 70/98 Kinderkanal and Phoenix (OV C 238, 21.8.1999.).

⁽³²⁾ Piemēram, Komisijas Lēmums N 458/2004 Valsts atbalsts Espacio Editorial Andaluza Holding sl., sk. OV C 131, 25.5.2005.

⁽³³⁾ NN 70/98, Valsts atbalsts sabiedriskās apraides kanāliem Kinderkanal un Phoenix (OV C 238, 21.8.1999., 3. lpp.).

37. Tiesa ir konsekventi paudusi uzskatu, ka 86. pantā runa ir par atrunu, un tādēļ tas jāinterpretē ierobežoti. Tiesa norāda – lai pasākums gūtu priekšrocības šādā izņēmuma gadījumā, ir nepieciešams, lai būtu izpildīti šādi nosacījumi:

i) attiecīgajam pakalpojumam jābūt pakalpojumam ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un dalībvalstij tas skaidri jāformulē (definīcija)⁽³⁴⁾;

ii) attiecīgajam uzņēmumam jābūt dalībvalsts tieši pilnvarotam izpildīt šādu pakalpojumu (pilnvarojums)⁽³⁵⁾;

iii) Līguma konkurences noteikumu piemērošanai (šajā gadījumā – valsts atbalsta aizliegums) jābūt konkrēto uzdevumu izpilde, kas uzdoti uzņēmumam, un atbrīvojums no šādiem noteikumiem nedrīkst ietekmēt tirdzniecības norisi tiktāl, ka tas būtu pretrunā Kopienas interesēm (proporcionalitātes kritērijs)⁽³⁶⁾.

38. Konkrētajā sabiedriskās apraides gadījumā iepriekš minētā pieeja jāpiemēro, ņemot vērā Amsterdamas Protokola skaidrojošos noteikumus, kas attiecas uz "sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja uzdevuma, ko piešķir, nosaka un organizē katra dalībvalsts, izpildi" (definīcija un pilnvarojums) un paredz atkāpi Līguma noteikumos attiecībā uz sabiedriskās apraides finansējumu "tiktāl, cik šādu finansējumu piešķir raidorganizācijām sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildei (...) un (...) neietekmē tirdzniecības nosacījumus un konkurenci Kopienā, ciktāl tas būtu pretrunā kopējām interesēm, turklāt jāņem vērā šā sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildes prasības" (proporcionalitāte).

39. Kā Līguma uzraudzītājam Komisijai, balstoties uz dalībvalstu sniegtajiem pierādījumiem, ir jālemj par to, vai šie kritēriji ir izpildīti. Attiecībā uz apraides nozares sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīciju Komisijai ir jāpārbauda acīmredzamas kļūdas (skatīt 6.1. iedaļu). Pēc tam Komisija pārbauda, vai ir skaidrs pilnvarojums un vai tiek efektīvi uzraudzīta sabiedrisko pakalpojumu saistību izpilde (skatīt 6.2. iedaļu).

⁽³⁴⁾ Spriedums lietā 172/80 Zuechner, 1981., 2021.

⁽³⁵⁾ Spriedums lietā C-242/95 GT-Link, 1997., 4449.

⁽³⁶⁾ Spriedums lietā C-159/94 EDF un GDF, 1997., I-5815.

40. Veicot proporcionalitātes pārbaudi, Komisija pārbauda, vai konkurences kropļojumu, ko rada sabiedrisko pakalpojumu kompensācija, var pamatot ar nepieciešamību sniegt sabiedrisko pakalpojumu un nodrošināt tā finansējumu. Komisija izvērtē, īpaši, balstoties uz pierādījumiem, kas jāsniedz dalībvalstīm, vai pastāv pietiekamas garantijas, lai nepieļautu valsts finansējuma nesamērīgu ietekmi, pārmērīgu kompensāciju un šķērssubsīdēšanu, un nodrošinātu tirgus noteikumu ievērošanu sabiedrisko raidorganizāciju komerciālajās darbībās (skatīt 6.3. un turpmākās iedaļas).
41. Valsts atbalsta prasību izpildes analīzei ir jābūt balstītai uz katras valsts sistēmas raksturīgajām īpatnībām. Komisija ir informēta par valstu apraides sistēmu un citu raksturīgu iezīmju atšķirībām dalībvalstu plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu tirgos. Tādēļ, vērtējot valsts atbalsta sabiedriskajām raidorganizācijām saderību saskaņā ar 86. panta 2. punktu, katrs gadījums jāskata atsevišķi atbilstoši Komisijas praksei⁽³⁷⁾ un pamatprincipiem, kas izklāstīti turpmākajās iedaļās.
42. Komisija ņems vērā arī dažu mazo dalībvalstu iespējamās grūtības piesaistīt vajadzīgo finansējumu, ja sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja izmaksas uz vienu iedzīvotāju citādi līdzīgos apstākļos ir augstākas⁽³⁸⁾, vienlaikus ņemot vērā citu šajās dalībvalstīs esošo plašsaziņas līdzekļu iespējamās bažas.

6.1. Sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīcija

43. Lai izpildītu 37. punkta i) apakšpunktā minēto noteikumu 86. panta 2. punkta piemērošanai, ir jāizstrādā oficiāla sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīcija. Vienīgi tad Komisija ar pietiekamu juridisku noteiktību var novērtēt, vai ir piemērojama atkāpe saskaņā ar 86. panta 2. punktu.
44. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pilnvaru definīcija ir dalībvalstu kompetencē, un tās var lemt valsts, reģionālā vai vietējā līmenī atbilstoši to valsts tiesību sistēmai.

⁽³⁷⁾ Skatīt, piemēram, nesenos Komisijas lēmumus šādās lietās: E 8/06 Valsts finansējums Flandrijas sabiedriskajai raidorganizācijai VRT (OV C 143, 10.6.2008., 7. lpp.), E 4/05 RTE un TNAG (TG4) valsts atbalsta finansējums (OV C 121, 17.5.2008., 5. lpp.), E 3/05 Atbalsts Vācijas sabiedriskajām raidorganizācijām (OV C 185, 8.8.2007., 1. lpp.), E 9/05 RAI abonentmaksas (OV C 235, 23.9.2005., 3. lpp.), E 10/05 France 2 un France 3 abonentmaksas (OV C 240, 30.9.2005., 20. lpp.), atbalsts E8/05 Spānijas nacionālā sabiedriskā raidsabiedrība RTVE (OV C 239, 4.10.2006., 17. lpp.), C 2/04 Nīderlandes sabiedrisko raidorganizāciju *ad hoc* finansēšana (OV L 49, 22.2.2008., 1. lpp.).

⁽³⁸⁾ Ar līdzīgiem sarežģījumiem var saskarties, ja sabiedriskā apraide ir paredzēta lingvistiskajām minoritātēm vai pielāgota vietējām prasībām.

Vispār, īstenojot šo kompetenci, jāņem vērā Kopienas lietotais jēdziens "pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi".

45. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pilnvaru definīcijai ir jābūt iespējami precīzai. Tā nedrīkst radīt šaubas par to, vai dalībvalsts grib sabiedrisko pakalpojumu uzdevumā iekļaut pilnvarotā uzņēmuma veikto konkrēto darbību. Bez sabiedriskās raidorganizācijas saistību skaidras un precīzas definīcijas Komisija nevarēs pildīt savus pienākumus saskaņā ar 86. panta 2. punktu un tādēļ nevarēs piešķirt atbrīvojumu atbilstīgi šim noteikumam.
46. To darbību skaidra noteikšana, uz kurām attiecas sabiedrisko pakalpojumu uzdevums, ir svarīga arī komerciālajām raidorganizācijām, lai tās varētu plānot savas darbības. Turklāt sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma noteikumiem jābūt pietiekami precīziem, lai dalībvalstu iestādes varētu efektīvi kontrolēt to izpildi, kā aprakstīts nākamajā nodaļā.
47. Tomēr, ievērojot apraides nozares īpašo būtību un nepieciešamību aizsargāt sabiedrisko raidorganizāciju redakcionālo neatkarību, kvalitātes definīciju, saskaņā ar kuru konkrētai raidorganizācijai uztic pienākumu nodrošināt plašu programmu klāstu un līdzsvarotu un daudzveidīgu apraides piedāvājumu, parasti uzskata par legatīmu atbilstīgi 86. panta 2. punktam, ņemot vērā Amsterdamas protokola skaidrojošos noteikumus.⁽³⁹⁾ Parasti uzskata, ka minētā definīcija atbilst mērķim apmierināt konkrētās sabiedrības demokrātiskās, sociālās un kultūras vajadzības un nodrošināt plurālismu, tostarp kultūras un valodu dažādību. Kā izklāstījusi Pirmās instances tiesa, šāda plaši definēta sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma legimitāte ir atkarīga no sabiedriskās raidorganizācijas piedāvāto pakalpojumu kvalitātes prasībām.⁽⁴⁰⁾ Sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīcija var arī atspoguļot pasākumu attīstību un dažādošanu digitālajā laikmetā un ietvert audiovizuālos pakalpojumus, kurus sniedz, izmantojot visas izplatīšanas platformas.
- ⁽³⁹⁾ Spriedums lietā T-442/03 SIC pret Komisiju, 2008., 201. punkts, spriedums apvienotajās lietās T-309/04, T-317/04, T-329/04 un T-336/04 TV2/Danmark pret Komisiju, 2008., 122.–124. lpp.
- ⁽⁴⁰⁾ Saskaņā ar Pirmās instances tiesas pausto kvalitātes kritēriji ir "pamatojums PVTN apraides pakalpojumu pastāvēšanai valsts audiovizuālajā vidē, un līdz ar to nav iemesla, lai valsts turpinātu finansēt apraides PVTN, kas definēti to plašākā izpratnē un kuri atsakās no šo kvalitātes prasību ievērošanas par labu komercuzņēmumam raksturīgai rīcībai, (...)", T-442/03 SIC pret Komisiju, 211. punkts.

48. Attiecībā uz apraides nozares sabiedrisko pakalpojumu definīciju Komisijas uzdevums ir tikai pārbaudīt acīmredzamas kļūdas. Komisija neizlemj, kuras programmas jānodrošina un jāfinansē kā pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un neizskata konkrēta produkta būtību vai kvalitāti. Sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīcija tomēr būtu acīmredzami kļūdaina, ja tā attiektos uz darbībām, attiecībā uz kurām nevarētu pamatoti uzskatīt, ka tās – saskaņā ar Amsterdamas protokolā doto formulējumu – atbilst “katras sabiedrības demokrātiskām, sociālām un kultūras vajadzībām”. Šāda nostāja parasti varētu būt, piemēram, reklāmas, elektroniskās tirdzniecības, televeikalu, maksas tālruņa numuru izmantošanas komerciālām loterijām⁽⁴¹⁾, sponsorēšanas vai tirdzniecības veicināšanas gadījumā. Turklāt acīmredzama kļūda varētu rasties, ja valsts atbalstu izmantotu, lai finansētu darbības, kas nenodrošina pievienoto vērtību attiecībā uz sabiedrības sociālo, demokrātisko un kultūras vajadzību apmierināšanu.
49. Šajā saistībā jāatgādina, ka sabiedrisko pakalpojumu uzdevumā tiek aprakstīti pakalpojumi, kurus sabiedrībai piedāvā vispārējās interesēs. Jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definēšanu nedrīkst sajaukt ar jautājumu par finansēšanas mehānismu, kas izraudzīts šo pakalpojumu nodrošināšanai. Tādējādi, lai gan sabiedriskās raidorganizācijas var veikt tādas komerciālas darbības kā reklāmas telpas pārdošana ieņēmumu nolūkos, šādas darbības nevar uzskatīt par sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma sastāvdaļu⁽⁴²⁾.

6.2. Pilnvarojums un pārraudzība

50. Lai izmantotu atbrīvojumu atbilstīgi 86. panta 2. punktam, sabiedrisko pakalpojumu uzdevums ar oficiālu tiesību aktu (piemēram, likumu, līgumu vai saistošu darba uzdevumu) ir jāuztic vienam vai vairākiem uzņēmumiem.
51. Pilnvarojuma aktā(-os) precīzi jānorāda sabiedrisko pakalpojumu saistību būtība atbilstīgi šā dokumenta 6.1. iedaļai un jāparedz nosacījumi kompensācijas piešķiršanai, kā arī kārtība pārmērīgas kompensācijas nepieļaušanai vai atmaksāšanai.
52. Ja sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma jomu paplašina, aptverot jaunus pakalpojumus, saskaņā ar 86. panta 2. punktu attiecīgi jāpielāgo definīcija un pilnvarojuma akts(-i). Lai sabiedriskās raidorganizācijas varētu savlaicīgi

⁽⁴¹⁾ Attiecībā uz to, kā saskaņā ar Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu komerciālas loterijas, tostarp maksas tālruņa numuru izmantošanu, kvalificē kā televeikalu vai reklāmu, skatīt Tiesas 2007. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-195/06 *KommAustria pret ORF*.

⁽⁴²⁾ Skatīt spriedumu apvienotajās lietās T-309/04, T-317/04, T-329/04 un T-336/04 “TV2”, 2008., 107. un 108. lpp.

reaģēt uz jauniem tehnoloģijas sasniegumiem, dalībvalstis var arī paredzēt, ka pilnvarojumu jaunam pakalpojumam sniedz pēc šā dokumenta 7. daļā minētās izvērtēšanas, pirms vēl formāli ir konsolidēts sākotnējais pilnvarojuma akts.

53. Tomēr nav pietiekami ar to, ka sabiedriskajai raidorganizācijai formāli tiek uzticēts sniegt precīzi definētu sabiedrisko pakalpojumu. Tāpat ir nepieciešams, lai šis sabiedriskais pakalpojums patiešām tiktu sniegts tā, kā paredzēts formālajā līgumā starp valsti un uzņēmumu, kuram tas uzticēts. Tādēļ ir vēlams, lai atbilstīga iestāde vai īpaši norikota struktūra pārredzami un efektīvi pārraudzītu tā piemērošanu. Šādas par pārraudzību atbildīgas atbilstīgās iestādes vai struktūras nepieciešamība ir acīmredzama gadījumā, ja pilnvarotajam uzņēmumam tiek noteikti kvalitātes standarti. Saskaņā ar Komisijas paziņojumu par Kopienas audiovizuālās politikas principiem un pamatnostādnēm digitālajā laikmetā⁽⁴³⁾ Komisija nevērtē kvalitātes standartu izpildi; tai jāpaļaujas uz dalībvalstu īstenotu piemērotu uzraudzību pār to, vai raidorganizācija pilda sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu, tostarp ievēro kvalitātes standartus, kas noteiktas minētajā uzdevumā⁽⁴⁴⁾.
54. Saskaņā ar Amsterdamas protokolu dalībvalstu kompetencē ir izvēlēties mehānismu, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildes efektīvu pārraudzību, tādējādi ļaujot Komisijai veikt uzdevumus, kas paredzēti 86. panta 2. punktā. Minētā uzraudzība varētu būt efektīva vienīgi tad, ja to īsteno no sabiedriskās raidorganizācijas vadības faktiski neatkarīga struktūra, kurai ir pilnvaras un vajadzīgie resursi un līdzekļi, lai regulāri veiktu uzraudzību, un kā rezultātā var noteikt atbilstošus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ciktāl tas nepieciešams, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu saistību ievērošanu.
55. Ja nav pietiekamu un uzticamu norāžu par to, ka sabiedriskais pakalpojums patiešām tiek sniegts atbilstīgi pilnvarojumam, Komisija nevarēs izpildīt savus uzdevumus saskaņā ar 86. panta 2. punktu un tādēļ nevarēs piešķirt atbrīvojumu atbilstīgi minētajam noteikumam.

6.3. Sabiedriskās apraides finansējuma izvēle

56. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumi var būt kvantitatīvi vai kvalitatīvi, vai abējādi. Neatkarīgi no to veida tie var būt pamats kompensācijai, ja tie rada papildu izmaksas, kas parasti attiecīgajai raidorganizācijai nerastos.

⁽⁴³⁾ COM(1999) 657 galīgā redakcija, 3.6. iedaļa.

⁽⁴⁴⁾ Skatīt spriedumu lietā T-442/03 *SIC/Komisija*, 2008., 212. lpp.

57. Finansējuma shēmas var iedalīt divās plašās grupās: "finansējums no viena avota" un "jauktais finansējums". "Finansējums no viena avota" apvieno shēmas, kurās sabiedriskā apraide tiek finansēta vienīgi no valsts līdzekļiem neatkarīgi no tās veida. "Jauktā finansējuma" shēmas aptver plašu programmu klāstu, no kurām sabiedriskajām raidorganizācijām piešķir finansējumu, dažādi apvienojot valsts līdzekļus un komerciālas vai sabiedrisko pakalpojumu darbības ieņēmumus, piemēram, no reklāmas laika vai programmu pārdošanas un ieņēmumiem no maksas pakalpojumiem.
58. Amsterdamas protokolā ir norādīts: "Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumi neskar dalībvalstu kompetenci nodrošināt finansējumu sabiedriskajai apraidei (...)". Tāpēc Komisijai principā nav iebildumu pret izvēli par labu jauktā finansējuma shēmai, nevis finansējumam no viena avota.
59. Lai gan dalībvalstis var brīvi izvēlēties sabiedriskās apraides finansēšanas līdzekļus, Komisijai saskaņā ar 86. panta 2. punktu jāpārbauda, vai valsts finansējums nesamērīgā veidā neietekmē konkurenci kopējā tirgū, kā minēts 38. punktā.
- 6.4. Valsts atbalsta novērtēšanas pārredzamības prasības**
60. Valsts atbalsta novērtēšanai, ko veic Komisija, nepieciešama skaidra un precīza sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma definīcija un skaidra un atbilstīga sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja darbību un komerciālu pakalpojumu sniedzēja darbību nodalīšana, tostarp skaidra uzskaites nodalīšana.
61. Sabiedrisko pakalpojumu darbības un komerciālu pakalpojumu darbības grāmatvedības uzskaites nodalīšana parasti jau tiek pieprasīta valsts līmenī, jo ir būtiski nodrošināt valsts līdzekļu izmantošanas pārredzamību un atbildību par to. Grāmatvedības uzskaites nodalīšana nodrošina līdzekli, ar ko pārbaudīt iespējamo šķērssubsidēšanu un aizstāvēt pamatotos kompensācijas maksājumus par uzdevumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Vienīgi pamatojoties uz izmaksu un ieņēmumu pareizu sadalījumu, var noteikt, vai valsts finansējums patiešām aprobežojas ar sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildes neto izmaksām un tādējādi ir pieņemams atbilstīgi 86. panta 2. punktam un Amsterdamas protokolam.
62. Direktīvā 2006/111/EK ir noteikts, ka dalībvalstīm jāveic pārredzamības pasākumi attiecībā uz visiem uzņēmumiem, kam piešķirtas īpašas vai ekskluzīvas tiesības vai uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi un kuri saistībā ar šiem pakalpojumiem saņem kompensāciju par sabiedriskiem pakalpojumiem jebkādā formā un veic arī citas darbības, proti, komerciālu pakalpojumu darbības. Šīs pārredzamības prasības ir šādas: a) iekšējie grāmatvedības konti, kas atbilst dažādām darbībām, piem., sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja un komerciālu pakalpojumu sniedzēja darbībām, ir nodalīti; b) tiek pareizi piešķirtas un sadalītas visas izmaksas un ieņēmumi, pamatojoties uz konsekventi ievērotiem un objektīvi pamatotiem izmaksu uzskaites principiem; c) izmaksu uzskaites principi, pēc kuriem uztur nodalītos kontus, ir skaidri noteikti ⁽⁴⁵⁾.
63. Šīs vispārējās pārredzamības prasības attiecas arī uz raidorganizācijām, kurām ir uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi un kuras saistībā ar šiem pakalpojumiem saņem valsts kompensāciju un veic arī citas, komerciālu pakalpojumu darbības.
64. Apraides nozarē grāmatvedības uzskaites nodalīšana ieņēmumu sadaļā nerada īpašas problēmas. Šā iemesla dēļ Komisija uzskata, ka ieņēmumu sadaļā apraides uzņēmumiem jāsniedz sīki izstrādāts pārskats par visu to ieņēmumu avotiem un apjomu, kas uzkrāti no sabiedrisko un komerciālo pakalpojumu darbību veikšanas.
65. Izmaksu sadaļā var ņemt vērā visus izdevumus, kas radušies saistībā ar sabiedrisko pakalpojumu darbību. Ja uzņēmums veic darbības, kas neietilpst sabiedrisko pakalpojumu darbības jomā, vērā var ņemt vienīgi izmaksas, kas saistītas ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu. Komisija atzīst, ka sabiedriskās apraides nozarē izmaksu sadaļā var būt grūtāk nodalīt grāmatvedības uzskaiti. Tas ir tāpēc, ka jo īpaši tradicionālajā apraides jomā dalībvalstis var uzskatīt visu raidorganizācijas programmu klāstu par sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu, vienlaicīgi pieļaujot to komerciālu izmantošanu. Citiem vārdiem, sabiedrisko pakalpojumu un komerciālo pakalpojumu darbības lielā mērā var finansēt ar tiem pašiem līdzekļiem, un izmaksas ne vienmēr ir samērīgi nodalāmas.
66. Izmaksas, kas raksturīgas komerciālu pakalpojumu darbībām (piemēram, reklāmas tirdzniecības izmaksas), vienmēr skaidri jānosaka un jāuzskaita atsevišķi. Turklāt sākotnējās izmaksas, ar kurām plānots segt gan sabiedrisko, gan komerciālo pakalpojumu darbības, vienlaikus samērīgi jāsadala sabiedrisko un komerciālo pakalpojumu darbībām, ja to ir iespējams veikt jēgpilnā veidā.

⁽⁴⁵⁾ Direktīvas 2006/111/EK 4. pants.

67. Citos gadījumos, kad vienus un tos pašus resursus izmanto sabiedrisko pakalpojumu un komerciālo pakalpojumu uzdevumu izpildei, kopīgās sākotnējās izmaksas jāsadala, pamatojoties uz uzņēmuma kopējo izmaksu atšķirībām ar komerciālo pakalpojumu darbībām un bez tām.⁽⁴⁶⁾ Šādos gadījumos izmaksas, kuras ir pilnībā attiecināmas uz sabiedrisko pakalpojumu darbībām, bet kuras vienlaikus dod labumu arī komerciālo pakalpojumu darbībām, nav obligāti jāsadala vienmērīgi starp abām sfērām, un tās var pilnībā piešķirt sabiedrisko pakalpojumu darbībai. Šī nianse, kas atšķiras no pieejas, ko parasti izmanto citās sabiedrisko pakalpojumu nozarēs, ir skaidrojama ar sabiedriskās apraides nozares specifiku. Sabiedriskās apraides jomā neto ieguvumi no komerciālām darbībām, kas saistītas ar sabiedrisko pakalpojumu darbībām, ir jāņem vērā, lai aprēķinātu sabiedrisko pakalpojumu neto izmaksas un tādējādi samazinātu sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas līmeni. Kopīgo izmaksu iegrāmatšana pie sabiedrisko pakalpojumu darbībām mazinās šķērssubsidēšanas risku.
68. Galvenais piemērs iepriekšējā punktā aprakstītajai situācijai varētu būt tādu raidījumu veidošanas izmaksas, kas attiecas uz raidorganizācijas uzdevumu sniegt sabiedriskos pakalpojumus. Šie raidījumi kalpo gan tam, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu, gan lai piesaistītu auditoriju nolūkā pārdot reklāmas telpu. Tomēr praktiski nav iespējams pietiekami precīzi aprēķināt, kādā mērā raidījuma skatīšanās attiecas uz sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildi un kādā mērā tā rada reklāmas ieņēmumus. Šā iemesla dēļ pastāv risks, ka raidījumu veidošanas izmaksu sadalījums starp šīm divām darbības jomām būs patvaļīgs, un tam nebūs jēgas.
69. Komisija uzskata, ka finanšu pārredzamību var vēl vairāk palielināt, atbilstīgi nodalot sabiedrisko pakalpojumu un komerciālo pakalpojumu darbības sabiedriskās raidorganizācijas struktūras līmenī. Funkcionāla un strukturāla nodalīšana parasti jau pašā sākumā ļauj vieglāk izvairīties no komerciālu darbību šķērssubsidēšanas un nodrošināt iekšējo cenu noteikšanu un nesaistītu uzņēmumu darījumu principa ievērošanu. Tāpēc Komisija aicina dalībvalstis kā paraugprakses formu apsvērt būtisku un nodalāmu komerciālo darbību funkcionālu un strukturālu nošķiršanu.
- 6.5. Tiro izmaksu princips un pārmērīga kompensācija**
70. Tā kā principā pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai nav nepieciešama pārmērīga kompensācija, tā uzskatāma par nesaderīgu valsts atbalstu, kurš jāatmaksā valstij, ņemot vērā šajā nodaļā sniegtos precizējumus attiecībā uz sabiedrisko apraidi.
71. Komisija vadās pēc apsvēruma, ka valsts finansējums uzņēmumam parasti ir nepieciešams sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildei. Tomēr, lai izturētu proporcionalitātes pārbaudi, parasti ir nepieciešams, lai valsts kompensācija nepārsniegtu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja veicamā uzdevuma neto izmaksas, ņemot vērā arī citus tiešos vai netiešos ieņēmumus, kas radušies sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja uzdevumu izpildes rezultātā. Šā iemesla dēļ, nosakot sabiedrisko pakalpojumu neto izmaksas, tiek ņemti vērā neto ieguvumi no visām komerciālajām darbībām, kas saistītas ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu.
72. Uzņēmumi, kas saņem kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, kopumā var gūt samērīgu peļņu. Šajā peļņā ietilpst pašu kapitāla peļņas norma, kurā ņem vērā uzņēmuma risku vai tā neesību. Apraides nozarē sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu bieži veic tādas raidorganizācijas, kas nav orientētas uz peļņu vai kam nav jāatlīdzina ieguldītais kapitāls un kas papildus sabiedriskajiem pakalpojumiem neveic citas darbības. Komisija uzskata, ka šādās situācijās peļņas elementu nav pamata iekļaut kompensācijā par sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildi⁽⁴⁷⁾. Tomēr citos gadījumos, piemēram, kad īpašas sabiedrisko pakalpojumu saistības ir uzticētas komerciāliem uzņēmumiem, kuriem ir jākompensē tajos ieguldītais kapitāls, peļņu, kas veido godīgu atlīdzību par kapitālu, rēķinoties ar risku, var uzskatīt par adekvātu, ja tā ir pienācīgi pamatota un nepieciešama sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildei.
73. Sabiedriskās raidorganizācijas var paturēt pārmērīgas kompensācijas gada summu, kas pārsniedz sabiedrisko pakalpojumu tīrās izmaksas (kā "sabiedrisko pakalpojumu rezerves"), tādā apjomā, kāds ir vajadzīgs, lai nodrošinātu finansējumu to sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildei. Kopumā Komisija uzskata, ka summu līdz 10 % no sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma gada budžetā paredzētajiem izdevumiem var uzskatīt par vajadzīgu, lai novērstu izmaksu un ieņēmumu svārstību ietekmi. Pārmērīgā kompensācija, kas pārsniedz šo robežu, parasti ir jāatgūst bez nevajadzīgas kavēšanās.

⁽⁴⁶⁾ Tas ietver atsauci uz hipotētisko situāciju, kad komerciālo pakalpojumu darbība būtu jāpārtrauc; izmaksas, kas šādā gadījumā tiktu novērstas, ir to kopīgo izmaksu summa, kas attiecināmas uz komerciālo pakalpojumu darbību.

⁽⁴⁷⁾ Šis nosacījums, protams, neliedz sabiedriskajām raidorganizācijām gūt peļņu no komercdarbības, sniedzot pakalpojumus, kuri neietilpst sabiedrisko pakalpojumu uzdevumā.

74. Izņēmuma kārtā un ar pienācīgu pamatojumu sabiedriskajām raidorganizācijām var atļaut paturēt summu, kuras apjoms pārsniedz 10 % no raidorganizācijas gada budžeta izdevumiem, kas saistīti ar sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu. Tas ir pieļaujams vienīgi tad, ja šī pārmērīgā kompensācija jau iepriekš ir īpaši un saistošā veidā paredzēta lieliem ārkārtas izdevumiem, kuri nepieciešami sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildei⁽⁴⁸⁾. Šādas skaidri paredzētas pārmērīgas kompensācijas izmantošanai jābūt ierobežotai arī laika ziņā atkarībā no tās mērķa.
75. Lai Komisija varētu pildīt savus pienākumus, dalībvalstis izstrādā noteikumus, saskaņā ar kuriem sabiedriskās raidorganizācijas var izmantot iepriekš minēto pārmērīgo kompensāciju.
76. Iepriekš minētā pārmērīgā kompensācija ir izmantojama vienīgi sabiedrisko pakalpojumu darbības finansēšanai. Komerccarbības šķērssubsidēšana nav pamatota un ir uzskatāma par nesaderīgu valsts atbalstu.

6.6. Finanšu kontroles mehānismi

77. Dalībvalstis izveido piemērotus mehānismus, lai nodrošinātu, ka netiek maksāta pārmērīga kompensācija saskaņā ar 72.–76. punkta noteikumiem. Tās nodrošina valsts finansējuma izmantošanas regulāru un efektīvu kontroli, lai novērstu pārmērīgu kompensāciju un šķērssubsidēšanu un rūpīgi pārbaudītu “sabiedrisko pakalpojumu rezervju” līmeni un izmantojumu. Dalībvalstu kompetencē ir izvēlēties attiecīgās valsts apraides sistēmai piemērotākos un efektīvākos kontroles mehānismus, ņemot vērā arī nepieciešamību nodrošināt saskaņotību ar pastāvošajiem sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildes uzraudzības mehānismiem.
78. Šie kontroles mehānismi būs efektīvi tikai tad, ja tos regulāri vēlams katru gadu – īstenos ārēja, no sabiedriskās raidorganizācijas neatkarīga struktūra. Dalībvalstīm ir jāpanāk efektīvu pasākumu ieviešana, lai atgūtu pārmērīgo kompensāciju, kas pārsniedz 6.5. nodaļas noteikumus paredzēto, un šķērssubsidijas.

⁽⁴⁸⁾ Pamatojums šādām īpašām rezervēm var būt lieli ieguldījumi tehnoloģijās (piemēram, digitalizācijā), kas paredzēti konkrētā laika brīdī un ir vajadzīgi sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildei; kā arī vērienīgi pārstrukturēšanas pasākumi, bez kuriem skaidri noteiktā periodā nav iespējams turpināt sabiedriskās raidorganizācijas darbību.

79. Sabiedrisko raidorganizāciju finansiālā situācija ir padziļināti jāpārskata katra finansēšanas perioda beigās, kā paredzēts dalībvalstu apraides sistēmās, vai, ja tāda nav, pēc perioda, kurš parasti nedrīkst būt ilgāks par četriem gadiem. Visas finansēšanas perioda vai, kā minēts iepriekš, līdzvērtīga perioda beigās esošās “sabiedrisko pakalpojumu rezerves” tiek ņemtas vērā, lai aprēķinātu sabiedriskās raidorganizācijas finansiālās vajadzības nākamajam periodam. Ja sabiedrisko pakalpojumu rezervju apjoms regulāri pārsniedz 10 % no raidorganizācijas gada izmaksām, dalībvalstis pārskata, vai finansējuma līmenis ir pielāgots sabiedriskās raidorganizācijas faktiskajām finanšu vajadzībām.

6.7. Sabiedriskās apraides pakalpojumu dažādošana

80. Pēdējos gados audiovizuālo pakalpojumu tirgos ir notikušas svarīgas izmaiņas, kuru rezultātā pastāvīgi tiek attīstīts un dažādots apraides piedāvājums. Tas izvirzīja jaunus jautājumus par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu audiovizuālajiem pakalpojumiem, kuri pārsniedz apraides darbību tradicionālā nozīmē.
81. Šajā saistībā Komisija uzskata, ka lai sniegtu labumu sabiedrībai, sabiedriskajām raidorganizācijām jāspēj tehnoloģiski neitrālā veidā izmantot iespējas, ko piedāvā digitalizācija un izplatīšanas platformu dažādība. Lai nodrošinātu sabiedrisko raidorganizāciju pamatfunkciju izpildi jaunajā digitālajā vidē, sabiedriskās raidorganizācijas var izmantot valsts atbalstu audiovizuālo pakalpojumu sniegšanai ar jauno izplatīšanas platformu palīdzību, rūpējoties par sabiedrību kopumā, kā arī par īpašu interešu apmierināšanu, ja tie attiecīgajā sabiedrībā risina tās pašas demokrātiskās, sociālās un kultūras vajadzības un ja tiem nav nesamērīgas ietekmes uz tirgu, kas nav saistāma ar sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildi.
82. Līdztekus apraides tirgu straujai attīstībai pārmaiņas notiek arī raidorganizāciju uzņēmējdarbības modeļos. Pildot sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu, raidorganizācijas aizvien vairāk pievēršas jauniem finansējuma avotiem, piemēram, tiešsaistes reklāmai vai pakalpojumu sniegšanai par maksu (tā sauktie maksas pakalpojumi, piemēram, maksas piekļuve arhīviem, īpašu interešu TV kanāli par atsevišķu programmu, piekļuve mobilajiem pakalpojumiem par vienreizēju samaksu, TV programmu pieejamība ierakstā par maksu, satura lejupielādēšana tiešsaistē par maksu u. c.). Iegūto atbildību par maksas pakalpojumiem raidorganizācijas var saistīt, piemēram, ar izplatīšanas tīkla maksu vai autoratlīdzības maksājumiem (piemēram, ja mobilo platformu pakalpojumus sniedz par maksu vai ja tiek maksāts par mobilo izplatīšanu).

83. Lai gan sabiedriskās apraides pakalpojumi tradicionāli ir bijuši ētera bezmaksas pakalpojumi, Komisija uzskata, ka tiešas atbildības elements minētajos pakalpojumos – lai gan tas ietekmē skatītāju piekļuvi⁽⁴⁹⁾ – ne vienmēr nozīmē, ka šie pakalpojumi nepārprotami neietilpst sabiedrisko pakalpojumu uzdevumā, ar nosacījumu, ka maksas elements neietekmē sabiedriskā pakalpojuma būtību attiecībā uz pilsoņu sociālo, demokrātisko un kultūras vajadzību nodrošināšanu, kas skaidri nodala sabiedrisko pakalpojumus no tīri komerciālas darbības⁽⁵⁰⁾. Atbildības elements ir viens no aspektiem, kas jāņem vērā, lemjot par šādu pakalpojumu iekļaušanu sabiedrisko pakalpojumu uzdevumā, jo tas var ietekmēt gan piedāvātā pakalpojuma universālumu un vispārīgo būtību, gan arī ietekmi uz tirgu. Ja attiecīgais pakalpojums, kurā ietverts maksas elements, apmierina sabiedrības konkrētās sociālās, demokrātiskās un kultūras vajadzības, neradot nesamērīgus konkurences un pārrobežu tirdzniecības traucējumus, dalībvalstis var uzticēt sabiedriskajām raidorganizācijām piedāvāt minēto pakalpojumu kā daļu no to sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma.
84. Kā minēts iepriekš, valsts atbalstu sabiedriskajam raidorganizācijām var izmantot, lai izplatītu audiovizuālos pakalpojumus, izmantojot jebkuru platformu, ja tiek ievērotas Amsterdamas protokola būtiskās prasības. Šajā nolūkā dalībvalstis, izmantojot iepriekšējās vērtēšanas procedūru, kas balstīta uz atklātu sabiedrisku apspriešanu, novērtē, vai būtiski jauni audiovizuālie pakalpojumi, ko plāno sabiedriskās raidorganizācijas, atbilst Amsterdamas protokola prasībām, t. i., vai tie apmierina sabiedrības demokrātiskās, sociālās un kultūras vajadzības un vai ir pienācīgi ņemta vērā to iespējamā ietekme uz tirdzniecības nosacījumiem un konkurenci.
85. Ņemot vērā apraides tirgus īpatnības un attīstību, kā arī sabiedriskās raidorganizācijas patlaban piedāvāto pakalpojumu spektru, dalībvalstu ziņā ir izlemt, kas ir uzskatāms par “būtiski jaunu pakalpojumu”. Tas, vai darbība ir
- “jauna”, cita starpā var būt atkarīgs no pakalpojuma satura, kā arī no patēriņa režīma.⁽⁵¹⁾ Pakalpojuma “būtisko” raksturu var spriest, piemēram, ņemot vērā tā izstrādei nepieciešamos finanšu līdzekļus un gaidāmo ietekmi uz pieprasījumu. Pašreizējo pakalpojumu būtiski pārveidojumi ir vērtējami tādā pašā veidā kā būtiski jauni pakalpojumi.
86. Dalībvalstu kompetencē ir izvēlēties vispiemērotāko mehānismu, lai nodrošinātu audiovizuālo pakalpojumu atbilstību Amsterdamas protokola būtiskajiem nosacījumiem, ņemot vērā valsts apraides sistēmu īpatnības un vajadzību aizsargāt sabiedrisko raidorganizāciju redakcionālo neatkarību.
87. Pārredzamības interesēs un nolūkā iegūt visu attiecīgo informāciju, kas vajadzīga līdzsvarota lēmuma pieņemšanai, ieinteresētajām personām ir iespēja atklātā apspriešanās laikā paust savu viedokli par iecerēto būtiski jauno pakalpojumu. Apspriešanas iznākumam, tās vērtējumam, kā arī lēmuma pamatojumam ir jābūt publiski pieejamam.
88. Lai nodrošinātu, ka būtiski jaunu audiovizuālo pakalpojumu finansēšana no valsts līdzekļiem nerada tirdzniecības un konkurences traucējumus tiktāl, ka tas būtu pretrunā Kopienas interesēm, dalībvalstis, balstoties uz atklātās apspriešanas iznākumu, izvērtē jaunā pakalpojuma vispārīgo ietekmi uz tirgu, salīdzinot tādu situāciju, kad plānotais jaunais piedāvājums ir ieviests, ar tādu, kad tas nav ieviests. Vērtējot ietekmi uz tirgu, būtiskie aspekti ietver, piemēram, līdzīgu vai aizvietojamu piedāvājumu esību, redakcionālu konkurenci, tirgus struktūru, sabiedriskās raidorganizācijas vietu tirgū, konkurences līmeni un iespējamo ietekmi uz privātām iniciatīvām. Šī ietekme ir jālīdzsvaro ar vērtību, ko attiecīgie pakalpojumi dod sabiedrībai. Gadījumā, ja ietekme uz tirgu ir pārsvarā negatīva, valsts finansējumu audiovizuālajiem pakalpojumiem varētu uzskatīt par samērīgu vienīgi tad, ja tas pamatots ar
- ⁽⁴⁹⁾ Kā Eiropas Padome noteica ieteikumā par sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu uzdevumu informācijas sabiedrībā “(...) dalībvalstis var apsvērt finansējuma papildu risinājumus, pievēršot pienācīgu uzmanību jautājumiem, kas saistīti ar tirgu un konkurenci. Īpaši jaunu personalizētu pakalpojumu gadījumā dalībvalstis var apsvērt iespēju ļaut sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem iekasēt maksu (...). Tomēr neviens no šiem risinājumiem nedrīkst apdraudēt sabiedrisko pakalpojumu plašsaziņas līdzekļu universāluma principu vai radīt diskrimināciju starp dažādām sabiedrības grupām (...). Izstrādājot jaunas finansēšanas sistēmas, dalībvalstīm ir jāpievērš pienācīga uzmanība tā satura būtībai, ko sniedz sabiedrības interesēs un kopējās interesēs.”
- ⁽⁵⁰⁾ Piemēram, Komisija uzskata, ka tiešas maksas pieprasīšana no lietotājiem par specializēta maksas satura piedāvājuma nodrošināšanu parasti būtu kvalificējama kā komercdarbība. No otras puses, Komisija, piemēram, uzskata, ka nepārprotamas maksas iekasēšana par līdzsvarotu un dažādotu programmu apraidi, izmantojot tādas jaunas platformas kā mobilās iekārtas, nepārvērstu piedāvājumu par komercdarbību.
- ⁽⁵¹⁾ Piemēram, Komisija uzskata, ka dažus tādus lineārās apraides veidus kā televīzijas vakara ziņu vienlaicīga pārraide, izmantojot citas platformas (piem., internets, mobilās ierīces), šā paziņojuma nolūkā nevar uzskatīt par “jauniem”. Dalībvalstīm jānosaka, vai citi sabiedriskās apraides organizāciju programmu retranslācijas veidi ir kvalificējami kā būtiski jauni pakalpojumi, ņemot vērā attiecīgo pakalpojumu īpatnības un pazīmes.

pievienoto vērtību tādā nozīmē, ka tas apmierina sabiedrības sociālās, demokrātiskās un kultūras vajadzības⁽⁵²⁾, ņemot vērā arī sabiedrisko pakalpojumu pašreizējo vispārīgo piedāvājumu.

89. Šāds vērtējums būs objektīvs vienīgi tad, ja to veic struktūra, kura ir faktiski neatkarīga no sabiedriskās raidorganizācijas vadības – arī attiecībā uz tās locekļu iecelšanu un atbrīvošanu – un ja tai ir pietiekami resursi un līdzekļi tās pienākumu izpildei. Dalībvalstīm ir iespēja izveidot procedūru, kura ir samērīga ar tirgus lielumu un sabiedriskās raidorganizācijas vietu tirgū.

90. Iepriekš izklāstītie apsvērumi neliedz sabiedriskajām raidorganizācijām pārbaudīt jaunus, inovatīvus pakalpojumus (piemēram, eksperimentālu projektu veidā) ierobežotā apjomā (piemēram, attiecībā uz laiku un auditoriju) un ar mērķi vākt informāciju par iecerētā pakalpojuma īstenojamību un pievienoto vērtību, ciktāl šādā izmēģinājuma stadijā netiek ieviests pilnvērtīgs būtiski jauns audiovizuālais pakalpojums.

91. Komisija uzskata, ka minētais vērtējums, kas veikts valsts līmenī, palīdzēs nodrošināt atbilstību EK valsts atbalsta noteikumiem. Tas neskar Komisijas kompetenci pārbaudīt, vai dalībvalstis ievēro Līguma noteikumus, un tās tiesības vajadzības gadījumā rīkoties, arī pamatojoties uz sūdzībām vai pēc savas iniciatīvas.

6.8. Proporcionalitāte un darbība tirgū

92. Saskaņā ar Amsterdamas protokolu sabiedriskās raidorganizācijas neiesaistās tādās darbībās, kas var radīt nesamērīgus konkurences traucējumus un nav nepieciešamas sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma izpildei. Piemēram, maksas satura iegādi raidorganizāciju sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma ietvaros parasti uzskata par likumīgu. Tomēr rastos nesamērīgi tirgus traucējumi gadījumā, ja sabiedriskās raidorganizācijas paturētu neizmantotas ekskluzīvās maksas satura tiesības, pārredzamā veidā un savlaicīgi nepiedāvājot apakšlicences. Tādēļ Komisija aicina dalībvalstis nodrošināt, lai sabiedriskās raidorganizācijas ievērotu proporcionalitātes principu arī attiecībā uz maksas satura pārraidīšanas tiesību iegādi, un paredzēt noteikumus apakšlicenču izsniegšanai attiecībā uz sabiedrisko raidorganizāciju neizmantotajām ekskluzīvajām maksas satura pārraidīšanas tiesībām.

93. Veicot komercdarbību, sabiedriskajām raidorganizācijām ir jāievēro tirgus principi, un, darbojoties ar komerciālu meitasuzņēmumu starpniecību, attiecībās ar tiem jāievēro nesaistītu uzņēmumu darījumu princips. Dalībvalstis nodrošina, lai sabiedriskās raidorganizācijas ievērotu nesaistīto uzņēmumu darījumu principu, savus komerciālos ieguldījumus veiktu saskaņā ar tirgus ekonomikas ieguldītāja principu un neiesaistītos darbībās, kas vērstas pret to konkurentiem un apdraud konkurenci, balstoties uz saņemto valsts finansējumu.

94. Pret konkurenci vērstas darbības piemērs ir cenu samazināšana. Sabiedriskajai raidorganizācijai var būt kārdinājums pazemināt reklāmas vai citu komerciālo pakalpojumu (piemēram, komerciālu maksas pakalpojumu) cenas līdz līmenim, kas ir zemāks par līmeni, ko pamatoti varētu uzskatīt par atbilstošu tirgum, lai tādējādi samazinātu konkurentu ieņēmumus, ņemot vērā to, ka ieņēmumu samazināšanos sedz valsts kompensācija. Šādu rīcību nevar uzskatīt par raksturīgu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas uzdevumam, kas uzticēts raidorganizācijai, un jebkurā gadījumā tā ietekmētu "tirdzniecības nosacījumus un konkurenci Kopienā tādā mērā, ka tas būtu pretrunā vispārējām interesēm", tādējādi pārkāpjot Amsterdamas protokolu.

95. Ņemot vērā atšķirības tirgus situācijās, tas, vai sabiedriskās raidorganizācijas ievēro tirgus principus, īpaši jautājums par to, vai sabiedriskās raidorganizācijas ir samazinājušas savu komerciālo piedāvājumu cenas un vai tās ievēro proporcionalitātes principu attiecībā uz maksas programmu pārraidīšanas tiesību iegūšanu⁽⁵³⁾, ir jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā tirgus un konkrētā pakalpojuma īpatnības.

96. Komisija uzskata, ka pirmām kārtām valsts iestāžu ziņā ir izvērtēt, vai sabiedriskās raidorganizācijas ievēro tirgus principus. Šajā nolūkā dalībvalstīm ir jāizveido piemēroti mehānismi, kas valsts līmenī ļauj efektīvi izvērtēt visas iespējamās sūdzības.

97. Neatkarīgi no iepriekšējā punktā minētā vajadzības gadījumā Komisija var veikt pasākumus, pamatojoties uz EK līguma 81., 82., 86. un 87. pantu.

⁽⁵³⁾ Piemēram, viens no attiecīgajiem jautājumiem varētu būt apsvērt, vai sabiedriskās raidorganizācijas pastāvīgi pārsola, lai iegūtu maksas programmu pārraidīšanas tiesības, pārsniedzot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pilnvaru vajadzības, kā rezultātā rodas nesamērīgi kropļojumi tirgū.

⁽⁵²⁾ Skatīt arī 40. zemsvītras piezīmi par PVTN pamatojumu.

7. PIEMĒROŠANA LAIKĀ

98. Šo paziņojumu piemēro pirmajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Ar to aizstāj Komisijas 2001. gada paziņojumu par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei.
99. Pēc paziņojuma publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī* Komisija piemēros šo paziņojumu visiem paziņotajiem pasākumiem, attiecībā uz kuriem tai ir jāpieņem lēmums, pat ja par projektiem tika paziņots pirms minētā datuma.
100. Saskaņā ar Komisijas paziņojumu par tādu noteikumu noteikšanu, kas piemērojami nelikumīga valsts atbalsta novērtēšanai ⁽⁵⁴⁾, nepaziņota atbalsta gadījumā Komisija piemēros
- a) šo paziņojumu, ja atbalsts ir piešķirts pēc tā publicēšanas;
- b) visos pārējos gadījumos – 2001. gada paziņojumu.

⁽⁵⁴⁾ OV C 119, 22.5.2002., 22. lpp.